

BİR GRUP MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİSİNİN AKADEMİK ÖZYETERLİK VE MESLEKİ BENLİK SAYGISI DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ¹

Deniz Zeynep SÖNMEZ² Eray GÖÇ³

Özet

Amaç: Bu araştırma, meslek yüksekokulunda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin akademik özyeterlik algıları ile mesleki benlik saygısının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Tanımlayıcı nitelikte olan araştırmanın örneklemini ilk ve acil yardım programı ile özel güvenlik ve koruma programlarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Veriler sosyo-demografik veri toplama formu ve beşli Likert skalasıyla sunulan iki ölçek aracılığı ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS istatistik programı ile analiz edilmiştir. Veriler sayı, yüzdeler, student t testi, pearson korelasyon katsayısı, mann whitney U testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Akademik Özyeterlik Ölçeğinden alınan puanlar ile Mesleki Benlik Saygısı Ölçeğinden alınan puanlar arasında istatistiksel yönden anlamlı pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. İlk ve acil yardım programında okuyan öğrencilerin akademik özyeterlik ve mesleki benlik saygısı ölçek puanları, özel güvenlik ve koruma programında okuyan öğrencilerin ölçek puanlarından istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin okudukları bölümden memnun olma düzeyleri ile mesleki benlik saygıları karşılaştırılmış ve buna göre öğrenim gördükleri programdan memnun olma düzeyi yüksek olan öğrencilerin, mesleki benlik saygılarının yüksek olduğu bulunmuştur. Yine kendilerini akademik anlamda başarılı bulan öğrencilerin akademik özyeterlik ölçek puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin, öğrenim gördükleri programa göre akademik özyeterlik düzeyleri ve mesleki benlik saygıları farklılık göstermektedir. Mesleki eğitimin ve bilincinin erken yaşta başlaması ve öğrencilerin eğitim gördükleri meslek alanından memnun olmaları, akademik özyeterlik ve mesleki benlik saygısını olumlu yönde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Özyeterlik, Mesleki Benlik Saygısı, Paramedik, Özel Güvenlik.

¹Bu çalışma, 18-20 Mayıs 2017 tarihli VI.Uluslararası Meslek Yüksekokulları Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Çankırı Karatekin Üniversitesi Eldivan Sağlık Hizmetleri MYO Çankırı-TÜRKİYE
E-posta: dzeynep@gmail.com

³ Çankırı Karatekin Üniversitesi Yapraklı Meslek Yüksekokulu Çankırı- TÜRKİYE
E-posta: eraygoc@karatekin.edu.tr

EVALUATION OF ACADEMIC SELF-EFFICACY AND PROFESSIONAL SELF-ESTEEM LEVELS OF A GROUP OF STUDENTS OF VOCATIONAL SCHOOL

Abstarct

Objective: This research was conducted to determine the academic self-efficacy perceptions and professional self-esteem of university students in vocational college.

Materials and Methods: The sample of this descriptive type research was composed by the students of first and emergency aid program and the student who were training in the special security and protection program. Data were collected through two scales; socio-demographic data collection form and five-point Likert scale. The obtained data were analyzed by SPSS statistical program. Data were analyzed using number, percentile, Student t Test, Pearson Correlation Coefficient, Mann Whitney U Test.

Findings: It was determined that there was a statistically significant positive relation between the scores obtained from the Academic Self-Efficacy Scale and the Resume of Professional Self-Efficacy. The scores of academic self-efficacy and occupational self-esteem scores of first and emergency program students were found to be statistically significantly higher than the ones in the private security and protection program. The level of satisfaction of the students from the program that they involve and their professional self esteem were compared, according to this the students who had high levels of satisfaction from the program also had the high levels of professional self esteem scores. the students who found themselves successful in academic terms were found to have a statistically significant higher level of academic self-efficacy scale scores. The academic self-efficacy scale scores were found to be statistically significantly high over the students who find themselves academically successful.

Conclusion: The levels of academic self-efficacy and professional self-esteem differ according to the program the students involve at vocational schools. Early onset of the vocational education and vocational consciousness,

being satisfied with the profession in which the students are trained affects the academic self-efficacy and the professional self-esteem positively.

Keywords: Academic Self-Efficacy, Vocational Self-Esteem, Paramedic, Private Security.

GİRİŞ

Özyeterlik algısı, insanların hayatlarını etkileyen olaylara etki eden, belirli performans seviyelerini gerçekleştirme inançları olarak tanımlanır (Bandura, 1994;1). Özyeterlik kavramı kişinin belirli bir konuda başarılı olabilmesi için gereken faaliyetleri organize ederek gerçekleştirebileceğine dair inancıdır (Akyüz, 2016:89). Bireylerin karşılaştıkları zor ya da tehdit edici durumlar karşısında yeteneklerine inançları bu durumlarla baş etmelerinde etkili

olmaktadır. Özyeterlik inancı yüksek olan bireylerin zor süreçlerle mücadele etme motivasyonları daha yüksek olmaktadır. Özyeterliği düşük olan bireyler ise zorlu görevlerde pes edebilmekte ve hayal kırıklığı yaşayabilmektedir (Bandura, 1993:132). Akademik özyeterlik ise bireylerin önceden planlanmış eğitim başarılarına erişebilmek için gereken faaliyetleri düzenleyebilme ve bu faaliyetleri gerçekleştirebilme kapasiteleriyle ilgili kanaatleri olarak tanımlanabilir (Akyüz, 2016:89).

Belli bir mesleğe yönelik olarak eğitim alan öğrencilerin seçtikleri mesleğe ilişkin sahip oldukları bir diğer kavram da mesleki benlik saygısıdır. Meslek, “bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı, diğer insanlara yararlı bir hizmet ya da ürün sağlamaya yönelik olan, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünü” olarak tanımlanır. Bireyin mesleği, kimliğini oluşturan ve onu tanımlayan önemli bir unsur olarak algılanmaktadır (Yeşilyaprak, 2011:6). Bireyler yaptığı meslek aracılığı ile yaşamdaki diğer rollerini ve toplum içindeki statüsünü kazanır. Bireylerin toplumsal statüsünü belirleyen en önemli kriterlerden biri yaptığı meslektir (Yeşilyaprak, 2011:6; Dilmaç ve Ekşi, 2012:66; Şener vd., 2011:12). Bireylerin meslek seçiminde, sahip oldukları benlik kavramının önemli etkisinin olduğu, birey kendisi ile ilgili değerlendirmelerine uygun olduğu ya da olmadığına dair kanaatine göre, bir mesleğe yöneldiği düşünülmektedir (Meyvacıoğlu; 1983:2).

Günümüzde nüfusun artması ile birlikte çeşitli meslek gruplarının önemi ve etkinliği de artmıştır. Bunlardan bir tanesi acil sağlık hizmetleri alanında hizmet veren ilk ve acil yardım teknikerliği (paramedik) mesleğidir. Modern tıbbi yaklaşımlarda yaşanan gelişmeler, araç gereçlerdeki teknolojik ilerleme ve toplumun daha geniş bir coğrafik alanda hizmet beklemesi gibi nedenlerden dolayı, acil sağlık hizmetlerinde bazı değişimler zorunlu hale gelmiştir (Eryılmaz, 2007:1). Bu zorunluluktan doğan paramedik mesleği; ülkemizde, sağlık meslek yüksekokulları bünyesinde ön lisans düzeyinde bir eğitimi gerektirmektedir. Acil sağlık hizmetlerinin sunumunda çok önemli bir yere sahip olan paramedikler yaşam zincirinin anahtarı olarak tanımlanmaktadır. Paramedikler acil bakımın profesyonel seviyede verilmesinden sorumlu kişilerdir. Hastane öncesi acil bakımda paramediğin görevi acil bir olay ile başlar ve hastanın hastaneye nakledilmesi ile sona erer (Ünlüoğlu vd., 2000:308). Paramedikler ayrıca hastanedeki acil bakım hizmetlerinde de görev alabilmekte; acil servislerde görev yetki ve sorumlulukları dahilinde hasta bakımına katılmaktadırlar (Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik;2007 Madde 28).

Paramedik mesleği gibi artan toplumsal ihtiyaca cevap vermeye çalışan bir diğer meslek grubu ise özel güvenlik mesleğidir. Özel güvenlik, özel kişi ve kuruluşlarca, kar amacıyla, talepte bulunan kişi ve kuruluşlara ücret karşılığında, güvenlik araştırması yapan ve/veya

güvenlik hizmeti sunan kişi veya kuruluşlar olarak tanımlanabilir (Kuyaksil, 2013:348). Güvenlik görevliliği de başka meslekler gibi planlı programlı eğitim almayı gerektiren bir meslektir. Ülkemizde birçok üniversiteye bağlı meslek yüksekokullarında “özel güvenlik ve koruma programı” olarak ön lisans düzeyinde bir eğitim ile özel güvenlik mesleği kazanılabilmektedir. Ancak farklı ve daha kısa süreli eğitim süreçlerinden geçerek de bu unvanı almak mümkündür. Güvenlik hizmetleri toplumun önemli ihtiyaçlarından bir tanesidir ve bu ihtiyaca cevap veren meslek üyesi özel güvenlik görevlisinin bir takım önemli özelliklere sahip olması beklenir (Kuyaksil; 2013:348).

Paramedik ve özel güvenlik mesleğinin ortak yanları, uğraş alanlarının insan olması ve çoğu zaman, acil durum ve belirsizliklerin fazla olduğu durumlarda hizmet sunmak zorunda olmalarıdır. Her iki meslek de zor koşullar altında görev yapmak ve bu zor koşulları mesleki bilgi beceri ile birlikte, kişisel özelliklerini de kullanarak yönetmek durumundadır. Mesleki eğitim sürecinde, öğrencilerin sahip olduğu kişisel algı ve inançları mesleğe yönelik tutumlarını ve mesleki gelişimlerini etkileyebilir. Öğrencilerin mesleğe ilişkin değer yargılarını belirleyen mesleki benlik saygılarının ve akademik özyeterlik inanç düzeylerinin bilinmesi öğrencilere verilen eğitiminin etkinliğinin artırılmasında etkili olabilir. Bu araştırmanın amacı, Meslek Yüksekokullarının “İlk ve Acil Yardım Programı” ve “Özel Güvenlik ve Koruma Programı”nda öğrenim görmekte olan bir grup meslek yüksekokulu öğrencisinin akademik özyeterlik düzeyleri ile mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından belirlenmesidir. Öğrencilerin akademik özyeterlikleri ve mesleki benlik saygı düzeylerinin belirlenmesi öğrencilerin bu alanlarda güçlendirilmesi için daha sonra yapılacak çalışmalarda rehber niteliği taşıyacaktır.

1. Gereç ve Yöntem

Araştırmanın evrenini Çankırı ilinde bulunan Çankırı Karatekin Üniversitesi Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ve Yapraklı Meslek Yüksekokulu’nda öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem ise bu öğrencilerden araştırmaya katılmayı kabul eden, ikinci sınıfta öğrenim gören 151 öğrenciden oluşmuştur. Eğitime yeni başlamış olduğu için birinci sınıfta okuyan öğrenciler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Verilerin toplanmasında öğrenciler ile ilgili demografik bilgileri toplamak amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, mesleki benlik algılarını değerlendirmek amacıyla Arıcak (1999) tarafından geliştirilen “Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (MBSÖ)” ve öğrencilerin akademik Özyeterlik algılarını değerlendirmek amacıyla Jerusalem ve Schwarzer (1981) tarafından geliştirilen ve tek boyut içeren “Akademik Özyeterlik İnanç Ölçeği (AÖÖ)” kullanılmıştır. Uygulamaya başlanmadan önce etik kurul onayı alınmıştır. Öğrencilerin ders programlarının uygun olduğu saatlerde,

araştırmanın amacı ile ilgili bilgi verilerek, çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere veri toplama araçları sınıf ortamında uygulanmıştır.

Arıcak (1999) tarafından geliştirilmiş olan Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği, bir mesleği tercih etmiş, bir alanda mesleki eğitim gören ya da bir mesleği icra eden 17 yaş ve üstü bireylerin ilgili mesleğe olan saygı tutumlarını ölçmek amacıyla kullanılabilmektedir. Arıcak Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği 30 maddeden oluşan likert tipi bir ölçektir. Bu maddelerin 14'ü olumlu, 16'sı olumsuz ifadeler içermektedir. Olumsuz maddelerde puanlama ters yönde yapılmıştır. Mesleki Benlik Saygısı Ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 150, en düşük puan 30'dur. Ölçekten alınan puanların yüksek ya da düşük olması, o ölçekte ölçülen özelliğin katılımcıda yüksek ya da düşük olduğunu göstermektedir (Arıcak, 1999; Körükçü, 2011). Akademik Özyeterlik İnanç Ölçeği ise 7 maddeden oluşmaktadır. Ölçek "4'lü Likert Tipi Ölçek" formundadır. Ölçekten alınan puanların yüksek olması katılımcıda ölçülen özelliğin yüksek olması olarak yorumlanmaktadır. Ölçeğin Türkçe 'ye uyarlaması 2007 yılında Yılmaz ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (Yılmaz vd., 2007:255).

2. Bulgular

Tablo 1: Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (N=151)

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	%	
Öğrencilerin Yaşı (ort±sd)	20,65	±1,44	
Öğrencilerin Cinsiyeti	Kadın	80	53
	Erkek	71	47
Öğrencilerin Yaşadıkları Yer	Ev	112	74,2
	Yurt	39	25,8
Öğrencilerin Okudukları Bölüm	İlk ve Acil Yardım Programı	95	62,9
	Özel Güvenlik ve Koruma Programı	56	37,1
Bölüm seçme nedeni	Kendi isteği	141	93,4
	Aile	5	3,3
	Diğer	5	3,3
Öğrencilerin okudukları bölümden memnun olma düzeyi	Düşük düzeyde	11	7,3
	Orta düzeyde	77	51,0
	Yüksek düzeyde	63	41,7
Öğrencilerin kendilerini başarılı algılamaları	Düşük düzeyde	7	4,6
	Orta düzeyde	115	76,2
	Yüksek düzeyde	29	19,2

Tablo 1'de katılımcıların tanıtıcı özelliklerine yer verilmiştir. Öğrencilerin yaş ortalaması, 20,65 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin %53'ü kadın, %47 si erkektir. Öğrencilerin %74,2'si yurttan kalmakta, %62,9'u ilk ve acil yardım programında okumaktadır. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin, %93,4'ü okuduğu bölümü kendi isteği ile seçtiğini, %51,0'ı

okuduğu bölümden orta düzeyde memnun olduğunu, %76,2'si kendisini akademik anlamda orta düzeyde başarılı bulduğunu ifade etmiştir.

Öğrencilerin her iki ölçekten aldıkları puanlar arasında bir ilişki olup olmadığına bakıldığında pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre akademik özyeterliliği yüksek olan öğrencilerin mesleki benlik saygılarının yüksek olabileceği ifade edilebilir ($p<0,05$) (Tablo 2).

Tablo 2: Öğrencilerin AÖÖ Puanları İle MBSÖ Puanları Arasında Bir İlişki Olup Olmadığının İncelenmesi

Değişkenler	n=151	r	p
AÖÖ		0,230	0,04
MBSÖ			

Paerson korelasyon testi

Öğrencilerin okudukları bölüme göre AÖÖ puanları karşılaştırıldığında Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programı'nda Öğrenim görenlerin ortalama puanlarının, Yapraklı Meslek Yüksekokulu Özel Güvenlik ve Koruma Programı'nda Öğrenim görenlerden yüksek olduğu ve bu yüksekliğin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$). İki grup arasında MBSÖ puanları ortalaması karşılaştırıldığında Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu İlk ve Acil Yardım Programında okuyanların ortalama puanlarının Yapraklı Meslek Yüksekokulu Özel Güvenlik ve Koruma Programı'nda okuyanlardan yüksek olduğu ve bu yüksekliğin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3: Öğrencilerin Okudukları Bölüme Göre AÖÖ ve MBSÖ Aldıkları Ortalama Puanların Dağılımı

Okudukları Bölüm	n=151	AÖÖ.	MBSÖ
Eldivan SHMYO (İlk ve Acil Yardım Programı)	95	20,76±3,62	121,29±21,39
Yapraklı MYO(Özel Güvenlik ve Koruma Programı)	56	23,05±3,38	112,41±20,71
T		-3,83	2,493
P		0,000	0,014

Bağımsız gruplarda t testi

Öğrencilerin kendilerini akademik anlamda başarılı bulma düzeyleri açısından AÖÖ puanları Kruskall Wallis testi ile değerlendirilmiş ve istatistiksel fark oluşturan grubu belirlemek için ardından Mann Whitney U testi yapılmıştır. Buna göre kendini akademik olarak

başarılı bulma düzeyi yüksek olan grubun, kendini düşük düzeyde akademik olarak başarılı gören gruba göre, AÖÖ puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 4).

Tablo 4: Öğrencilerin Kendilerini Akademik Anlamda Başarılı Bulmaları Açısından AÖÖ Puanlarının Değerlendirilmesi

Akademik olarak başarılı algılama düzeyi	n=144	ST	S.O.	U	z	p
Orta düzeyde	115	65,35	7515,00	845,00	-4.115	0,000
Yüksek düzeyde	29	100,86	2925,00			

Mann Whitney U testi

Öğrencilerin okudukları bölümden memnun olma düzeyleri ile MBSÖ puanları arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis testi yapılmış ve gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmış ve farklılığın okuduğu bölümden memnun olma düzeyi “orta düzeyde” olan ikinci grup ile okuduğu bölümden memnun olma düzeyi “yüksek düzeyde” olan üçüncü grup arasındaki farktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Buna göre bölümden memnuniyet düzeyi yüksek düzeyde olan öğrencilerin MBSÖ puanları, orta düzeyde olan öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo5).

Tablo 5: Öğrencilerin Devam Ettikleri Programla İlgili Memnun Olma Düzeyleri İle MBSÖ Puanları Arasında Anlamlı Bir İlişkinin Olup Olmadığının İncelenmesi

Okudukları bölüm ile ilgili memnun olma düzeyleri	n=140	ST	S.O.	U	z	p
Orta düzeyde	77	57,58	4433,50	1430,50	-4,169	0,00
Yüksek düzeyde	63	86,29	5436,50			

Mann Whitney U Testi

3.Tartışma

Eğitim ortamlarını inceleyen araştırmacılar, öğrenme sürecinde öğrencilerin düşünce ve inançlarının önemli rol oynadığını belirtmektedir (Dinther vd., 2011:96). Öğrencilerin kendi öğrenmelerini düzenlemeye ve akademik faaliyetleri yönetmeye olan inançları, öğrencilerin isteklerini, motivasyon seviyelerini ve akademik başarılarını belirler (Bandura, 1993:118). Özyeterlik bireyin bir fonksiyonu olmayıp, becerilerini kullanarak yapabileceklerine dair kendi

algısı olarak tanımlanabilir. Bu algı belli hedeflere ulaşmak amacıyla belirli davranışları organize etmek için gereklidir (Azar, 2010:236). Etkinliklerini düzenleyebilmede kendilerini yeterli olarak algılayan öğrencilerin akademik öz yeterlik inançları güçlü olmaktadır ve bu öğrenciler daha yüksek akademik performans göstermektedirler. Özyeterlik inançlarının diğer inançlarla, güdülenmeyle, akademik seçimlerle ve başarıyla ilişkili olduğu belirtilmektedir (Oğuz, 2015:16). Akademik özyeterlik inancı yüksek öğrenciler, öğrenme faaliyetlerine daha istekli ve gönüllü yaklaşmakta, zorluklar karşısında uzun süre dayanarak ve sabrederek daha etkili yöntemler kullanmakta ve bu inancı zayıf olan öğrencilerden daha yüksek performans göstermektedir (Akyüz, 2016:89). Ayrıca öğrencinin akademik görevlerle ilgili etkinliklerini yönetmeye dair inançlarının yüksek olması, onların stres, endişe ve depresyon düzeylerini azaltarak onları olumlu yönde etkileyebilmektedir (Zimmerman, 2000:86).

Bireyler meslek seçimlerini, yeteneklerine kişilik özelliklerine ve doyum alacaklarını düşündükleri alanlara göre yaparlar. Bireyin mesleki başarısı seçtiği mesleğin benlik yapısı ile uyumlu olması ile ilişkilidir. Buna göre mesleki benlik saygısı bireyin tercih ettiği mesleğe karşı geliştirdiği değerlilik yargısı olarak da ifade edilebilir. Bu kavram, bireyin mesleğini ne kadar önemli ve değerli gördüğü ile ilgilidir. Mesleki benlik saygısı, mesleki uyum ve doyumun bir ön koşulu sayılabilir (Şener vd., 2011:12). Meslek aynı zamanda, bireyin benliğini ifade etme araçlarından biri olarak algılanmaktadır. Mesleki benlik saygısı, bireyin mesleki rolünü kabul etmesi ve mesleki pozisyonuna ilişkin sahip olduğu bireysel değer yargısı olarak tanımlanabilir (Dilmaç ve Ekşi, 2012:66). Meslek üyelerinin mesleki başarı ve doyuma ulaşmaları, mesleğin gereklerine inanmaları ile mümkündür (Arıca, 1999:18).

Bu çalışmada ilk ve acil yardım programı ve özel güvenlik koruma programında öğrenim görmekte olan bir grup meslek yüksekokulu öğrencisinin akademik özyeterlik ve mesleki benlik saygısı düzeyleri incelenmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin akademik özyeterlikleri ile mesleki benlik saygıları arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre akademik özyeterlikleri yüksek olan öğrencilerin mesleki benlik saygıları da yüksek olarak değerlendirilebilir. Bu sonuç, akademik özyeterlik algısı yüksek olan öğrencilerin mesleğe yönelik tutum ve davranışlarının olumlu olacağını göstermesi bakımından önemlidir. Bir mesleğin profesyonel statüye ulaşması ve topluma nitelikli hizmet sunabilmesi için meslek üyelerinin mesleki kimliklerinin güçlü olması gerekmektedir (Sabancıoğlu 2012;275). Öğrencilerin akademik anlamda özyeterlik algılarının güçlendirilmesi mesleki benliklerini de güçlendirebilir.

Çalışmada ayrıca öğrencilerin okudukları bölümlere göre mesleki benlik saygıları ve akademik özyeterlikleri ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Buna göre; ilk ve acil yardım programında okuyan öğrencilerin akademik özyeterlik düzeylerinin ve mesleki benlik saygı düzeylerinin özel

güvenlik ve koruma programında okuyan öğrencilerden yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde benzer bir çalışmaya rastlanılmamakla beraber, bu durumun nedeni ilk ve acil yardım programında okuyan öğrencilerin büyük çoğunluğunun sağlık meslek lisesi acil tıp teknisyenliği bölümü mezunu olmaları ve bu nedenle lise yıllarından itibaren bir meslek bilincinin gelişmeye başlaması olarak değerlendirilebilir. Aynı nedenle akademik özyeterliklerinin de yüksek olduğu düşünülebilir. Özsüer ve arkadaşlarının (2011) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin akademik özyeterliklerinin okudukları bölüme göre değiştiği bulgusu bizim çalışmamız ile uyum göstermektedir (Özsüer vd., 2011:123).

Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç ise öğrencilerin okudukları bölümden memnun olma düzeyleri arttıkça mesleki benlik saygı düzeyinin artmakta olduğudur. Buna neden olarak, mesleğe ilişkin daha önceki olumlu tutumların bölüm seçmede etkili olması olarak değerlendirileceği gibi, bölümle ilgili memnuniyetin sonradan mesleki benlik saygısını arttıran bir etken olabileceği de düşünülebilir. Yapılan literatür taramasında çalışmamıza benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak, Ulusoy ve arkadaşlarının (2016) hemşireler üzerinde yaptığı çalışmada; çalıştıkları birimden memnun olmayan hemşirelerin mesleki benlik saygıları düşük olarak bulunmuştur (Ulusoy vd., 2016:34). Bizim çalışmamızda da araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin okudukları bölümden memnun olma düzeyleri arttıkça, mesleki benlik saygılarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçlarından bir diğeri ise öğrencilerin kendilerini akademik olarak başarılı algılama düzeyleri arttıkça akademik özyeterlik düzeylerinin yükseldiğidir. Bu sonuç da akademik özyeterlik algısını değerlendiren ölçekten alınan puanları destekleyen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmamıza benzer bir sonuç, Oğuz'un (2015) sınıf öğretmenlerinin akademik özyeterliklerinin değerlendirildiği çalışmasında, akademik özyeterlik ile kamu personeli seçme sınavında başarılı olma beklentisi arasında bir ilişki olduğu ortaya konmuştur (Oğuz, 2015:23).

Araştırmamızda cinsiyet değişkeninin akademik özyeterliği ve mesleki benlik saygısını etkilemediği bulgusuna ulaşılmıştır. İlgili literatüre bakıldığında çalışmamızla birebir uyumlu bir araştırmaya rastlanılmamakla beraber; akademik özyeterlik ile ilgili yapılan çalışmalarda akademik özyeterliğin cinsiyet değişkeni açısından incelendiği çalışmalarda farklı sonuçlar ortaya konulmuştur. Durdukoca (2010) araştırmasında akademik özyeterlik algısının cinsiyete göre değişkenlik gösterdiği belirtirken; Özsüer ve arkadaşları (2011), Tunca ve Şahin (2014), Yalmanlı ve Aydın (2014), Azar (2010), Oğuz (2015) çalışmalarında cinsiyet değişkeninin akademik özyeterliği etkilemediği sonucuna ulaşmışlardır (Durdukoca, 2010:74; Özsüer vd., 2011:123; Tunca ve Şahin, 2014:52; Yalmanlı ve Aydın, 2014:25; Azar, 2010:246, Oğuz, 2015:22). Bizim çalışmamızın bulguları, literatürdeki diğer çalışmalarla benzerlik taşımaktadır.

Mesleki benlik saygısı ile ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda ise Çivitçi (2010:61), Canpolat ve Özşaker (2013:97) yaptıkları çalışmalarda, cinsiyetin mesleki benlik saygısını etkilediğini belirlemişlerdir. Demir ve arkadaşları (2011:602) tarafından okul öncesi öğretmen adayları üzerinde yapılan bir çalışmada, kız öğrencilerin mesleki benlik saygı puanlarının, erkeklerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uslu (2015:153) tarafından yapılan bir çalışmada, kız öğrencilerin mesleki benlik saygısı düzeylerinin erkek öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bizim çalışmamızda ise mesleki benlik saygısı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. Bu bulgumuz bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının incelendiği, Dursun ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan çalışma ile uyumludur (Dursun vd., 2014:140).

SONUÇ

Çalışmamızın sonucunda, öğrencilerin akademik özyeterlikleri ile mesleki benlik saygıları arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Buna göre, öğrencilerin akademik anlamda kendilerini yeterli görme düzeyleri arttıkça, sahip olacakları mesleğe ilişkin olumlu benlik saygısı geliştirebilecekleri düşünülebilir. Mesleki eğitim bilincinin erken yaşta başlaması ve öğrencilerin eğitim gördükleri meslek alanından memnun olmaları, akademik özyeterlik ve mesleki benlik saygısını olumlu yönde etkilemektedir. Bu sonuca göre, öğrencilerin istedikleri mesleki alanlara yönlendirilmesi, mesleki bilincin gelişmesi açısından önemli olarak görülmektedir.

Kaynaklar

Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (2007) TC Resmi Gazete, 26463,15 Mart 2007.

Akyüz, B., Kesen, M., Oğrak, A. (2016). Örgütsel güven ve akademik özyeterlik algısının genel sinizm ve etik dışı davranışlara etkisi. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 7(1):85-106.

Arıca, T. (1999). Öğretmen adaylarının benlik saygısı ve mesleki benlik saygılarının geliştirilmesine yönelik bir grupla psikolojik danışma uygulaması. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi (11), 11-22.

Azar, A. (2010). Ortaöğretim fen bilimleri ve matematik öğretmeni adaylarının öz yeterlilik inançları. Zonguldak Karaelmas University Journal Of Social Sciences, 6(12).

Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. Educational psychologist, 28(2), 117-148.

Bandura, A. (1994) Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), Encyclopedia of Human Behavior (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press.

Canpolat, AM., Ozşaker, M. (2013). Physical education candidate teachers' beliefs about vocational self-esteem. Turkish Journal of Sport And Exercise, 15(2), 94-99.

Çivitci, A. (2010). Vocational self-esteem and psychological needs in Turkish Counseling Students. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 32(1), 56-65.

Demir, V., Gürsoy, F., Ada, Ş. (2011). Okulöncesi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 567-614

Dılmaç, B., Ekşi, H. (2012). Öğretmenlerin sahip oldukları değerlerin ve özgeci davranışlarının mesleki benlik saygısı açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 10(23), 65-82.

Dinther, MV., Dochy, F., Segers, M. (2011). Factors affecting students' self efficiency in higher education. *Educational Research Review*, 6, 95-108.

Durdukoca, ŞF. (2010). Sınıf öğretmen adaylarının akademik özyeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi* (10)1.

Dursun, ÖÖ., Çuhadar, C., Tanyeri, T., (2014). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.35(1),131-142.

Eryılmaz, M. (2007). Ülkemizde acil sağlık hizmetleri: İhtiyaca yönelik güncel çözüm önerileri. *Turkish Journal Of Trauma & Emergency Surgery*, 13(1), 1-12.

Körükçü, Ö., Oğuz, V. (2011). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları. *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(2), 77-85.

Kuyuksil, A. (2013). Özel güvenlikte meslek etiği. 3.Ulusal Güvenlik Sempozyumuna sunulmuş bildiri <http://www.ozelguvenlikdunyasi.com/wp-content/uploads/2013/03/+%C3%BBGS-53.pdf> 15 Ocak 2017 tarihinde alınmıştır.

Meyvacioğlu, YK. (1983). Benlik ve ideal benlik kavramlarının tercih edilen meslek kavramı ile ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(1), 1-10.

Oğuz, A. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının akademik öz yeterlik inançları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2 (2).

Özsüer, S., İnal, G., Uyanık, Ö., Ergün, M. (2011). Afyon Kocatepe Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin akademik özyeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences*, 13(2).

Sabancıoğlu, S., Doğan, S. (2012). Profesyonel kimlik gelişimi ve hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 15(4).

Şener, DK., Karaca, A., Açıkgöz, F., Süzer, F. (2011). Hemşirelik eğitimi mesleki benlik saygısını değiştirir mi? *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 12-16.

Tunca, N., Alkın-Şahin, S. (2014). Öğretmen adaylarının bilişötesi (üst biliş) öğrenme stratejileri ile akademik öz yeterlik inançları arasındaki ilişki. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 4(1).

Uslu, S. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 141-160.

Uslusoy, EÇ., Gürdoğan, EP., Kurt, D. (2016). Hemşirelerde mesleki benlik saygısı ve meslektaş dayanışması. *SDÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 29-35.

Ünlüoğlu, İ., Ekşi, A., Anık, N. (2002). Yeni bir sağlık meslek grubu; paramedikler. *STED*, 11(4), 308.

Yalmanlı, SG., Aydın, S. (2014). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Akademik Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2).

HOD, Nisan 2018, 3(1):43-54

Yeşilyaprak, B. (2012). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığında paradigma değişimi ve Türkiye açısından sonuçlar: Geçmişten geleceğe yönelik bir değerlendirme. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 97-118.

Yılmaz, M., Gürçay, D., Ekici, G. (2007). Akademik özyeterlik ölçeğinin Türkçe 'ye uyarlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 253-259.

Zimmerman, BJ. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 82-91.